

– фінансові [7, с. 264].

Отже, самозайнятість вже є усталеною третьою формою зайнятості населення та обліковується як самостійна одиниця відповідно до статистики більшості зарубіжних країн, проте у правовій площині, насамперед, у сфері оподаткування, здебільшого, зберігаються гібридні режими (моделі).

Література

1. Онікієнко В. В. Самозайнятість населення: процес формування та деякі проблеми. *Зайнятість та ринок праці*. Вип. 3. Київ: Екмо, 2011. С. 31-34.

2. Позняк О. Теоретико-методичні основи дослідження самозайнятості в Україні. *Україна: аспекти праці*. 2000. № 8. С. 3-7.

3. Walsh K. (2011). The encouragement and support for youth self-employment in the United Kingdom: comparisons with the approach in Spain. Retrieved from. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:f5QMqHfVX9kJ:es.europa.eu/social/BlobServlet%3FdocId>.

4. Куцоконь М. П. Молодіжне підприємництво та активізація суб'єктивного підприємницького потенціалу молоді: навч.-метод. посібник. Донецьк: Юго-Восток, 2012. 252 с.

5. Self-Employed individuals Tax Center. Who is Self-Employed? *The Internal Revenue Service*. URL: <https://www.thebalancesmb.com/what-does-it-mean-to-be-self-employed-398471>.

6. Employment Status National Standard Order (2012). URL: <http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=11844&l=1>.

7. Герасимчук В. І. Проблеми трансформації зайнятості і розвитку ринку праці України (методологія, аналіз, шляхи вдосконалення). Київ: Вид-во ТОВ «ПРИНТ ЕКСПРЕС», 2011. 503 с.

УДК 336:378(043.2)

Вишновецька С.В., д.ю.н., професор,
Вишновецький В.М., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

До показників науково-технічного прогресу належить забезпечення високого соціального статусу науки, неухильне підвищення престижності науки і наукової діяльності. У цьому контексті орієнтиром є Рекомендація ЮНЕСКО про статус науково-дослідних працівників 1974 р., яка увібрала в себе підходи раніше прийнятих документів – Хартії наукових працівників 1948 р., Декларації прав наукових працівників 1969 р. і Декларації прав і обов'язків вчених 1990 р.

Одним із впливових рекомендаційних документів є Європейська

хартія дослідників 2005 р., прийняття якої було зумовлено реалізацією завдання формування єдиного Європейського наукового простору.

Відповідно до Листа Міністерства освіти і науки України від 03.05.2018 «Щодо впровадження Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників», Міністерство освіти і науки закликає Національну академію наук України, національні галузеві академії наук України, заклади вищої освіти та наукові установи враховувати у своїй діяльності найважливіші з точки зору українського наукового співтовариства загальні принципи і вимоги Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників в частині, що не суперечить національному законодавству, зокрема:

- належне ставлення вчених до провадження наукової діяльності, включаючи професійну відповідальність, постійний професійний розвиток, засади безпеки у наукових дослідженнях, поширення та використання наукових результатів, нагляд та відповідальність в управлінні; участь у соціальному житті суспільства, належні стосунки з науковими керівниками, етичні принципи та свободу наукових досліджень;

- створення умов праці, які забезпечували б поєднання професійного та сімейного життя;

- професійний підхід до наукових досліджень;

- визнання професії;

- створення сприятливих умов для провадження наукової діяльності;

- підтримка мобільності науковців;

- доступ до фахової підготовки та можливості постійного професійного розвитку;

- справедливі та привабливі умови винагороди;

- дотримання засад відбору, прозорості, оцінки досягнень, недискримінації та гендерного балансу [1].

Зазначені принципи Хартії та Кодексу відповідають цілям державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності, спрямованої на створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності.

У цьому контексті не втрачають актуальності і потребують нагального вирішення проблеми науки в закладах вищої освіти, оскільки наукова та науково-технічна діяльність у цих закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності і провадиться з метою інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності в системі вищої освіти [2]. Насамперед потребує зміни методологія оцінки ефективності науково-дослідної діяльності. Зокрема, такий показник як кількість публікацій у журналах, що входять до бази даних Web of Science, Scopus, є недосконалим, оскільки публікаційна активність вченого аж ніяк не є показником

фундаментальності його праць. На жаль, в даний час почав переважати економічний кількісний підхід до оцінки ефективності наукової діяльності того чи іншого закладу вищої освіти. Водночас орієнтуючись на підвищення рівня публікаційної активності науково-педагогічних працівників, не можна забувати про необхідність перегляду нормування їхньої праці, зважаючи на нові види навантаження.

Згідно з ч. 1 ст. 56 Закону України «Про вищу освіту», робочий час науково-педагогічних працівників становить 36 годин на тиждень (скорочена тривалість робочого часу). Згідно з п. 2 ч. 2 цієї статті, норми часу навчальної, методичної, наукової, організаційної роботи визначаються закладом вищої освіти [3]. На сьогодні при плануванні робіт в індивідуальному плані викладачі виходять за межі норми робочого часу, а оскільки закон не дозволяє цього зробити, змушені зменшувати кількість годин, що відводяться на наукову, методичну роботу. Ці види діяльності зведені до мінімуму. До речі, в зарубіжних вузах саме дослідницька робота є домінуючою, а не викладацька. Спостерігається посилення інтенсифікації праці і збільшення обсягу роботи, що призводить до порушення балансу між роботою і особистим часом науково-педагогічного працівника. Друга половина робочого часу фактично є безмежною. Отже, перегляд норм праці науково-педагогічних працівників, з використанням традиційних і нових методів нормування є на сьогодні нагальною необхідністю. Вимоги редакційної активності дослідників (індекс Хірша тощо), гранти на підтримку наукових досліджень стимулюють наукову зацікавленість, але потребує перегляду механізм оплати праці науково-педагогічних працівників, а також система показників і мотиваційних критеріїв, що лежать в основі формування стимулюючих виплат.

Підсумовуючи, зазначимо, що актуальним є відшукування балансу між розвитком науки і використанням її досягнень, з одного боку, і забезпеченням належного соціального статусу науково-педагогічних працівників – з іншого. В сучасних умовах гуманізм, орієнтація на людину, на основні людські цінності є основним фактором розвитку науки.

Література

1. Щодо впровадження Європейської хартії дослідників та Кодексу працевлаштування наукових працівників: Лист Міністерства освіти і науки України від 03.05.2018 № 1/9-275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-275729-18#Text>.

2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст. 25.

3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.